

EXPUNERE DE MOTIVE

la Legea pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică

Cercetarea științifică este o sursă de progres economic și inovare, de asimilare a tehnologiilor de vârf, de suport tehnic național al programelor de investiții. În același timp ea reprezintă un mijloc de pregătire și formare a resurselor umane de înalt nivel cultural, intelectual și științific, de afirmare și promovare a excelenței.

Potențialul științific al unei țări este definit prin nivelul de finanțare, nivelul de calificare și numărul resurselor umane, prin patrimoniul de cunoștințe, prin structura și starea infrastructurii, precum și prin volumul cooperărilor internaționale pentru care se asigură fondurile necesare.

Deși în Constituția României se stipulează că statul asigură „stimularea cercetării științifice naționale”, în ultimii ani cercetarea a fost o victimă a tranziției și cea mai afectată: producția a scăzut brusc, investițiile au scăzut mai rapid decât producția, iar cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare au scăzut și mai mult decât investițiile. În timp ce în practica internațională se remarcă tratarea cheltuielilor cu cercetarea ca o investiție, în România reforma în cercetare a blocat această activitate și s-a limitat la reducerea de personal și la acte normative care reglementează incomplet, neclar și complicat domeniul cercetării-dezvoltării. O lege a cercetării conținând prevederi concise și fără echivoc menite să determine consolidarea sistemului național de cercetare, dezvoltarea tehnologică orientată către transferul productiv al realizărilor și dezvoltarea competenței și responsabilității naționale este absolut necesară.

Finanțarea actuală inefficientă, numărul mare de acte normative care reglementează cercetarea, paralelismele între prevederile acestora și vidul de reglementare în unele aspecte, conduc la ineficiența aplicării lor, la blocarea unor resurse financiare, la un proces de regres al bazei materiale a cercetării și la migrația resurselor umane calificate spre alte sectoare de activitate și în străinătate. Pentru a corecta operativ aceste aspecte și pentru a determina o evoluție corespunzătoare a sistemului național de cercetare, prezenta lege condensează prevederile legale care s-au dovedit eficiente, în acord cu tendințele actuale europene în politica științei și tehnologiei și completează totodată cadrul legal în domeniul cercetării, astfel încât să răspundă problemelor reale ale sistemului național de cercetare.

La elaborarea ordonanței aprobate prin lege au stat, pe lângă motivațiile exprimate mai sus, cerințele Programului de Guvernare și

armonizarea cu politica actuală a Uniunii Europene, toate conducând la promovarea progresului economic și social echilibrat și durabil, la promovarea societății și economiei de tip informațional, cu potențial inovativ ridicat, datorat fluxului de cunoștințe și informații.

De asemenea, reglementările interne au trebuit armonizate cu noile prevederi ale Programului Cadru 6, transmise de Uniunea Europeană și care urmează a fi aprobate prin lege. Proiectul de lege, componentă a Programului de guvernare, a fost solicitat Parlamentului în regim de urgență.

Necesitatea adoptării legii este justificată și de faptul că, trebuie elaborate o serie de reglementări și metodologii, prevăzute în legea de aprobare a prezentei ordonanțe.

Pentru a stimula participarea cercetătorilor români la Programele cadru ale Uniunii Europene, în prezentul act normativ este prevăzută posibilitatea unui câștig nelimitat pentru cei care sunt angrenați în elaborarea proiectelor cuprinse în aceste programe. Se are în vedere recuperarea într-o mai mare măsură a fondurilor alocate de la bugetul de stat, pentru plata cotizațiilor la Programele comunitare.

Ca răspuns la imperativele menționate, prezenta lege urmărește reglementarea unor factori decisivi pentru îndeplinirea rolului și creșterea impactului și eficienței activităților de cercetare-dezvoltare și inovare (CDI) în dezvoltarea economică și socială:

a) condiții pentru formularea clară și consistentă a deciziei politice în domeniul CDI și asigurarea stabilității acesteia pe termen lung:

- Ministerul Educației și Cercetării, denumit în ordonanță „Autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare”, care are ca una din atribuții principale corelarea politicilor guvernamentale CDI;

- Consiliul Național pentru Politica Științifică și Tehnologică, ca organism la nivel guvernamental, care stabilește prioritățile în plan economic și social, pentru a asigura posibilitatea corelării politicilor CDI, precum și a acestora cu ansamblul politicilor social-economice;

- Colegiul consultativ pentru cercetare-dezvoltare și inovare, care, organizat în condițiile ordonanței aprobate, atât din reprezentanți ai comunității științifice, ai ministerelor, cât și ai marilor agenți economici, întrunește toate condițiile pentru a concentra și îmbina în cadrul Planului național pentru cercetare-dezvoltare și inovare, oferta științifică cu cererea economică și socială;

- Strategia națională de cercetare, care include obiectivele pe orizont multianual ale politicilor în domeniu, corelate cu strategia economică națională și cu cele de ramură tehnologică;

b) sistem unitar și coerent de planificare și programare a activităților CDI, asigurat prin:

- Planul național de CDI, ca instrument de realizare a Strategiei naționale în domeniu;

- Corelarea Planului național cu planurile sectoriale de CDI;

c) organizarea coerentă a sistemului național de cercetare, urmărind:

- dezvoltarea, afirmarea și valorificarea potențialului de cercetare din institute, centre de cercetare, instituții de învățământ superior, precum și la agenții economici, atât în sectorul public, cât și în cel privat;

- concentrarea și valorificarea potențialului de cercetare în zone de maxim interes pentru creșterea economică, în special prin organizarea institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, instituite ca o nouă formă juridică de organizare, specifică domeniului;

d) sistem unitar de evaluare a competențelor, infrastructurii și resurselor de cercetare-dezvoltare existente pe plan național, asigurat prin modalități și proceduri unitare de evaluare;

e) surse și mecanisme de finanțare a activităților CDI, care să asigure:

- mobilizarea și concentrarea resurselor financiare, atât din sectorul public, cât și din cel privat;

- diferențierea netă între sistemul competițional, pe programe și proiecte și, respectiv, sistemul direct de finanțare pentru proiecte speciale, din fonduri publice, ca element de noutate;

- posibilitatea finanțării programelor și proiectelor în regim descentralizat;

- condiții clare de derulare a contractelor de finanțare;

f) protecția, evaluarea și valorificarea în interesul economiei și societății, atât a rezultatelor cercetării, cât și a competențelor și infrastructurii de cercetare existente;

g) precizarea unor instrumente și mijloace clare și eficiente de stimulare a capacității de absorbție a rezultatelor cercetării și de generare a inovării în mediul economic și social;

- instrumente financiare și fiscale specializate pentru stimularea dezvoltării și inovării tehnologice;

- dezvoltarea infrastructurii de inovare: centre și servicii specializate pentru asistență și informare științifică și tehnologică, centre pentru diseminarea, transferul și valorificarea rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare, unități de ramură specializate în transfer tehnologic;

- zone și infrastructuri cu facilități speciale pentru înființarea și funcționarea de agenți economici inovativi, care dezvoltă și aplică tehnologii noi;

- înființarea unei Societăți de investiții pentru transfer tehnologic și dezvoltare, ca instituție publică, cu personalitate juridică, în subordinea

Ministerului Educației și Cercetării, condusă de un consiliu de administrație format din reprezentanți ai Guvernului și ai investitorilor;

h) acceptarea publică și recunoașterea rezultatelor cercetării.

i) În condițiile legii, evaluarea, atestarea și acreditarea unităților și instituțiilor prevăzute în art. 7 și 8 din ordonanță se realizează de către Consiliul Național al Cercetării Științifice, dacă legile speciale nu prevăd altfel. Acesta se va reorganiza în termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 57/2002.

Prezenta lege urmărește îmbunătățirea semnificativă a cadrului legislativ specific domeniului CDI, prin:

a) îmbunătățiri ale prevederilor din legislația existentă (spre exemplu unificarea celor două categorii de programe din Planul național, precum și a celor două fonduri pentru finanțarea acestora, prevăzute în prezent în Legea nr. 95/1998);

b) crearea unui cadru legislativ unitar și coerent și completarea acestuia, luându-se în considerare și anumite prevederi ale principalelor acte normative din domeniu existente la această dată, care se abrogă de prezenta ordonanță:

- Ordonanța Guvernului nr. 25/1995 privind organizarea și finanțarea activității de cercetare-dezvoltare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 194 din 25 august 1995, aprobată cu modificări prin Legea nr. 51/1996, cu modificările ulterioare;

- Ordonanța Guvernului nr. 8/1997 privind stimularea cercetării-dezvoltării și inovării, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 14 din 31 ianuarie 1997, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 95/1998, cu modificările ulterioare;

- Ordonanța Guvernului nr. 59/1997 cu privire la finanțarea în sistem descentralizat, în domeniul științei tehnologiei și inovării, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 225 din 30 august 1997, cu modificările ulterioare;

Față de cele prezentate mai sus Parlamentul României a adoptat Legea pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică.